

LA/Minna Levander

30.4.2020

Sisäministeriö
Maahanmuutto-osasto

Sisäministeriön lausuntopyyntö (SM2010192) Hallituksen esitys laiksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten täytäntöönpanosta

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto pyytää Eläketurvakeskukselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen oleskeluoikeutta koskevan lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten täytäntöönpanosta (Brexit-HE).

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistynyt kuningaskunta (*Yhdistynyt kuningaskunta*) on eronnut Euroopan unionista (*EU*) ja Euroopan atomienergiayhteisöstä 31.1.2020. Ero on tapahtunut Yhdistyneen kuningaskunnan ja EU:n välillä tehdyllä sopimuksella (*erosopimus*). Erosopimuksen perusteella käynnistyi siirtymäkausi, joka kestää vuoden 2020 loppuun. Siirtymäkaudella sovelletaan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan unionin oikeutta.

Erosopimuksen tarkoituksena on turvata niiden Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä asemaa, jotka ovat käyttäneet oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja asettuneet sen perusteella toiseen jäsenvaltioon. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen maahantulon ja maassa oleskeluun siirtymäkauden jälkeen, jos liityntää erosopimukseen ei ole, sovelletaan samoja säännöksiä kuin muidenkin kolmansien maiden kansalaisten kohdalla eli tällöin kyseeseen tulee oleskeluluvan hakeminen.

Esityksellä säädettäisiin lailla erosopimuksen mukaisesta oleskeluoikeuksien hakemismenettelystä ja määräajasta. Menettelyssä unionioikeuteen perustuva oleskeluoikeus vaihdetaan hakemuksesta erosopimuksen mukaiseen oleskeluoikeuteen.

Eläketurvakeskuksen kanta

Esityksellä mahdollistetaan Suomessa työskentelevien ja yritystoimintaa harjoittavien Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten toiminnan jatkuminen keskeytyksettä. Eläketurvakeskus pitää tämän tavoitteen turvaamista tärkeänä.

Ehdotuksessa esitetyillä säännöksillä ei ole välitöntä vaikutusta työeläkevaikuttamiseen. Työeläkelainsäädännössä lähtökohtana on, että Suomessa tehtävä työ on vakuutettava Suomessa. Työeläkelainsäädännössä työeläkevaikuttamisen edellytyksiä ei ole kytketty työntekijän työ- tai oleskelulupaa koskevaan säännöksiin.

Erosopimuksen III osastossa on säädetty sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta. Erosopimuksen perusteella vapaan liikkuvuuden oikeutta käyttäneiden henkilöiden sosiaaliturvaoikeudet säilyvät ja heihin sovelletaan sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevia sääntöjä niin kauan kuin heidän tilanteensa pysyy ennallaan tai he ovat edelleen rajat ylittävässä tilanteessa.

Erosopimuksen artiklan 30 perusteella III osaston säännöksiä sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisin, joihin siirtymäajan päättyessä sovelletaan jäsenvaltion lainsäädäntöä. Artiklan 31 mukaan III osaston soveltamisalan piiriin kuuluviin henkilöihin sovelletaan sääntöjä ja tavoitteita, jotka on vahvistettu EU:n sosiaaliturva-asetuksissa 883/2004 ja 987/2009. EU:n sosiaaliturva-asetuksissa pääsääntönä on työskentelymaassa vakuuttaminen. Eläketurvakeskus toteaa, että erosopimuksen perusteella siirtymäajalla (ennen 31.12.2020) Suomessa työskentelevien Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten työeläkevakuuttaminen määräytyy lähtökohtaisesti edelleen EU:n sosiaaliturva-asetusten mukaisesti työskentelymaan eli Suomen työeläkelainsäädännön mukaisesti niin kauan kuin heidän työskentelynsä jatkuu Suomessa.

Hallituksen esitysluonnoksen kohdassa 4.4.4. (Vaikutukset muihin oikeuksiin) on todettu, että lähetetyn työntekijän työnteko-oikeus päättyy, kun hänen työnantajallaan ei enää ole oikeutta palvelujen tarjonnan vapauteen, ellei työnteko-oikeudelle ole muuta laillista perustetta. Eläketurvakeskus toteaa, että sosiaaliturvan osalta lähetettyihin työntekijöihin sovellettava sosiaaliturvalainsäädäntö määräytyy erosopimuksen artiklan 30.1.e ja artiklan 31 mukaisesti. Säännösten perusteella Yhdistyneestä kuningaskunnasta Suomeen lähettyihin työntekijöihin sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan sosiaaliturvalainsäädäntöä ja heille Yhdistyneestä kuningaskunnasta siirtymäajalla (ennen 31.12.2020) myönnetyt A1-todistukset säilyvät edelleen voimassa.

Eläketurvakeskus

Maijaliisa Takanen

Jaana Rissanen